

Telegramulu Gazetei:

Lugosiu in 5. Sept. Limb'a oficiala a comitatului Carasiu — e limb'a romana. Motiunea canonicului Liviu s'au primitu de congregatiune. Iova.

Pareri secuesci despre diet'a Transilvaniei.

Sub ac6sta titulu jurnalulu aristocraticu ungurescu „Pesti Hírnök” in Nr. seu 190 din 23. Augustu a. c. publica unu articulu batiosu, alu carui auctor crede bucuros despre sene, c6 elu respica tocma opiniunea publica domnit6re intre secui. Acestu articulu este totuodata unu a pelu catra romani si sasi. Elu cuprinde unele c6 acestea:

Noi secuii credemu asia, cumca Ungaria tocma asia nu se va abate dela uniune, precum nu se va las6 nici de un'a din legile dela 1848. T6te acestea legi suntu intoema de neviolabile. D6ca sta ac6st'a*), atunci Ardealulu nu mai este ti6ra de sene, — privitu din punctulu dreptulu publicu, prin urmare aceasta ti6ra nu p6te ti6ne nici dieta. Cei doi barbati carii stau astadi in capulu gubernului (b. F. Kemény et gr. Em. Mikó) nici ca ar pot6 dispune pentru dieta, din cauza ca in a. 1848 ei au inchis c6a mai din urma dieta. Ce e dreptu, rol'a acelor'a carii stau mortisiiu pentru o dieta in Ardealu va si merit6 t6ta compatimirea, o cumplita eruptiune a amaratiuniloru sugrumate in cursu de ani 12 si a infruntatiuniloru reapasate cate au fostu a se face pentru atatea nelegiuri secrete. Si cine suntu aceia carii voru dieta? Romanii si sasi. Si pentru ce?

Romanii voiescu dieta, pentru c6 ei inca se se face a patria nationalitate fara teritoriu separat, si c6 totu ei se introduce si in Ardealu unu alu doilea modelu de vi6tia constitutionala asemenea celei din Ti6r'a roman6sc'a!

Sasulu voiescu dieta, pentru c6 se si p6ta formul6 mai bine protestele loru si se atace mai regulatu legea uniunii s6u p6te se o si trant6sca la pamentu.

Si cine va fi in partea loru? Districtele Fagarasiulu si Nasaudulu p6te si comitatele Dobacei si Huned6rei, Hatiegulu si inca deputatii catoruva or6sie, cele 11 iurisdictioni sasesci, episcopii celu gr. unitu si celu gr. neunitu. Ce va face inse aceasta minoritate cu deputatii scauneloru secuesci, si comitateloru unguresci (?), ai orasielor si locuriloru tacsale, cu regalistii in numerulu loru constitutionalu? Si d6ca ac6sta trupa compacta de ungaro-secui va dechiar6, ca acea dieta nu e dieta, ci numai o adunatura nelegiuita (conventiculum), prin urmare ca nici are atributiuni legislative, ca nimini nu are dreptulu de a sfasii6 pe Ungaria in bucati, ca uniunea e fapta complinita, ca legea sunat6re despre aceast'a ecista, care trebue pusa numai in lucrare, atunci romanii si sasi de ce se voru apuc6?**) D6ca inse iurisdictionile unguresci si secuesci nici nu se voru duce la dieta, ce va fi atunci?***). Romanii si sasi se judece bine, ce facu ei candu impingu lucrurile asia departe. Romanii se nu ne stea inainte cu maioritatea loru numerica; pentru ca noi scimu prea bine ce putinu potu ei in ori si ce privintia. Secuii suntu numai unu jumatare de milionu, nu credu inse ca romanii se cuteze a esi cu ei la lupta pe fa6ia, s6u cu proprietatea de pamentu, s6u cu influint'a politica. Romanii inca la anii 1848 — 49 au pecatuitu greu in contra constitutiunii si a natiunii magiare; ei au redicatu, precum o spunu singuri in petitiunea loru — 190,000 lancieri asupra regatulu si a constitutiunii magiare, pe carii ce e dreptu, 25 mii secui iute i si gonira din ti6ra afara impreuna cu patronii loru, pentru aceea inse vendiarea (proditio) totu vendiare remane! Romanii au ruinatu Zlatn'a, Abrudulu, Aiudulu si Aiudielulu; eara impregiuru de Nasaudu si Blasiu s'au redicatu coline (mobile) din cadavrele magiariloru omoriti fara aparare. Romanii au portatu resboiu nimicitoru in contra n6stra. Tribunii loru au depredatu pe t6ta nobilimea tieri6 n6stre; totu ce a fostu domnescu: pamentu, case, curti, bucate, vinu, vite, t6te leau rapitu in lungulu si in latulu tieri6! †).

*) Vedi ca nu sta de locu.

Not'a Trad.

**) De sasi nu vomu se scimu nimic, face ce voru sci ei; eara romanii — ei au unu proverbiiu care dice: Cine are barba isi castiga si peptine. —

Not'a Traduc.

***) Ce va fi?

Ele voru remanea acasa. Trad.

†) Se p6te si nu prea; in totu casulu tribunii romanesci nu au potutu intrece pe dascalii loru, adeca pe secui si pe nemesii magiari.

Not'a Traduc.

T6te acestea leau facutu cetele loru de lancieri cu invoint'a si din porunc'a (?) Comitetulu de pacificatiune organisatu in adunarea dela Blasiu din 17. Maiu 1848, eara membru alu acelu comitetu a fostu si redactorulu Gazetei. P6te ca acelu patriotu alu nostru tocma pentru aceea se teme de impaciuirea romaniloru cu magiarii; pentru aceea elu impedece pacea din t6te puterile, c6 nu cumva mai la urma totu se 6sa la lumina, ca din caus'a caroru 6meni se facu atunci atata depredare, versare de sange si atata nimicire de avuti'a nationala si particulara!! Este bine c6 unele c6 acestea se le scia domnulu Babesiu si consotii sei*).

T6te acestea se voru re'imprompet6 intr'o dieta transilvana; eara apoi cine va fi acelu mijlocitoru carele se astempere si se impace elemintele revoltate unele in contra altora atunci, candu mai totu magiarulu si secuulu a luat cate o rana dela romanu si a privitu cu inim'a plina de durere, candu n6m tiulu si muscalulu uniti cu romanulu si cu sasulu au suspendatu constitutiunea cea de una miie ani a patriei n6stre; candu din contra la o dieta din Pest'a reverint'a comuna catra lege, neconditionatulu devotamentu catra constitutiunea ce se afla in fiintia, nearu face (pe magiari) c6 se uitamu t6te, eara fratii nostri din Ungaria aru pot6 fi cei mai buni mijlocitori la fapta cea mare a impaciurii imprumute.

Diet'a Transilvaniei ve va lu6 de scurtu: pe ce tem6iu s'a infintiatu mitropoli'a gr. unita, pe catu timpu nu avemu rege inc6ronatu? Cu ce dreptu au incarcatu cineva pe vistier'a Transilvaniei prin porunca unilateralu 25 mii fiorini sub titulu de dotatiune pentru episcopulu, clerulu si sc6lele gr. neunite?**) Avutau gubernulu dreptu a destram6 vechi'a sistema de comitate remasa dela S. Stefanu si a infintia o iurisdictione noua din partile rupte dela alte comitate? Cu ce dreptu tribunii romanesci au trasu ajutoriu banescu pentru serviciile loru anticonstitutionale din anii 1848 — 1849 si cum se intempla, ca ei si astadi ceru plata pentru serviciile loru de atunci?***).

D6ca romanii voru esi in dieta cu pretensiunile loru de a patria nationalitate atunci, candu anulu 1848 a stersu t6ta neegalitatea si privilegiile si a pusu egalitatea de p6tra fundamentala a constitutiunii magiare: atunci di6u magiarii si secuii inca nu voru fi lenesi, ei se voru folosi de ac6sta resculare a romaniloru in contra patriei, a constitutiunii si a cor6nei regelui magiaru si fa6ia cu ei se voru lupt6 din resputeri***).

Pe fratii sasi ii voru apuc6 intru asemenea de scurtu: deputatii dela M. Osiorheiu, pentrece au depredatu ei in 7. — 10. Noembre 1848; catolicii ii voru apuc6 pentru intebuintiarea venituriloru abatiei de Kerz, fisculu va intreb6: pentrece sasi in a. 1852 au mijlocitu casarea judecatiloru active ale fiscalulu avute cu natiunea sas6sc'a si a sentintelor esite in fav6rea lui inca pe la a. 1770, suspendate inse de atunci si pana acum prin moletatea cancelariloru de

*) Totu neadeveruri cornurate de susu pana josu. Redactorulu de acum alu Gazetei necum se fia fostu membru alu comitetulu nationalu din 1848/9, dara nici la adunarea dela Blasiu nu a potutu lu6 parte. Acea adunare nu a denumitu membrii de comitetu, ci numai a decretatu comitetulu in principiu, precum se vede din protocolu fol. 9; membrii s'au alesu multu mai tardiu si s'au intaritu de catra comisarulu imperat. FML. b. Puchner. Nu redactorulu de acum, ci celu de mainainte a luat parte la comitetu. Despre faptele comitetulu aru marturisi mai pre susu de t6ta arhiv'a lui, pe care insa magiarii dupa ocuparea din 11. Martiu a Sibiiulu in nebun'a loru furia o aruncara t6ta in focu spre cea mai mare dauna a istoriei contimporane. — Cu t6te accstea s'aru insiel6 f6rte uritu oricine ar crede, ca fostiloru membrii ai comitetulu learu pas6 catu negru sub unghie de nisce incriminari tical6se precum suntu si cele de susu. Not'a trad.

**) D6ca cineva in dieta aru plesni romaniloru unele c6 acestea in fa6ia, ar dovedi numai ca este unu n6rusinat. Ce are diet'a, ce aveti voi cu o ierarchia auton6ma? Cine p6te opri pe domnitoru a face unei episcopii romanesci donatiuni din — pungile romaniloru? — Tribunii plata?? Scimu ce voiti a dice; inse cu mic'a remuneratiune data lui Balintu, Iancu, Absente nu s'a platitu nici prafulu de pusca intebuintiatu de ei pentru aperarea tieri6 de partii'a teroristica si de tote tiraniile aceleiasi.

Not'a Trad.

***) F6rte bine; primimu manusi'a.

eurte ai Ardealului si prin favoarea ministrilor nemtiesci). Romanii voru apuca pe Sasi; pentruce voiescu ei a hotezá fundulu regescu cu orice pretiu de pamentu sasescu, candu Geiza si Andreiu II. la donatu pe acela cu drepturi egale sasiloru si valachiloru? Pentru ce au datu ei capitalulu univesitatii in suma de unu milionu si mai bine numai pe sam'a scólororu sasesci, candu acelu capitalu trebuia se se impartia intre sasi si romani, ba se se dea in proportiune dreapta pe sam'a scólororu catolice, greco-unite si greco-neunite. — Cum au cutezatu sasi a incarcá vistieria cea desecata a tieiei si a imperiului pentru dieciuéla culésa dela tieranii romani, magiari si sasi cu delaturarea cancelariei transilvane numai prin canalulu lui Schmerling cu o despagubire de cincimilióne fiorini? Pentruce s'au datu episcopulu si consistoriulu seu 16 mii fiorini anuali? Pentruce sasiu tragu veniturile din dominiulu Branului si din mosiile celoru siepte judetie cu delaturarea romaniloru asemenea indreptatiti? Pentruce si cum s'a intemplatú aceea, ca pe candu in timpurile mai noue magiarii au concesu romaniloru de buna voia la cancelaria transilvana o statiuone de consiliariu, doue de secretari, la gubernu trei de consiliari si doue de secretari, trei de comiti supremi (prefecti de comitate) si alte mai multe prin tienuturi, in conformitate cu egalitatea de drepturi, totu atunci in fundulu regescu, unde lunga 180 mii sasi locuescu 300 mii romani, dintre romani se alege numai unu jude primariu si unu senatoru?!**). In urma tier'a va trage pe sasi la respundere, cum ei in 21. Decembre 1848 au cutezatu a desbiná pamentulu regescu de contra regatulu Ungariei cu calcarea diplomei leopoldine, a juramentulu ununii si a legiloru din 1791 si 1848 precum se vede in Reichsgesetz-Blatt Nr. XLVI. din acela si anu? Cu ce scopu baronulu Salmen, inainte de acést'a cu cateva luni au voitu a trage pe iurisdictionile sasesci de subauctoritatea gubernulu regescu? Pentruce voiescu sasi se ridice tribunale judecatoriesci fara scirea dietei? Pentruce o fractiune a univesitatii cochetéza cu senatulu imperialu? Pentruce sasiu apasa si acuma pe romani si ii scotu din tóte drepturile lorú date de regele Andreiu?

Tóte acestea diet'a transilvana le va luá inainte atatu de siguru, precatu este de adeveratu, ca tóte acelea nepasturi ecsista.

Deci ve rogamu fratiloru romani si sasi! nu mai cereti dieta, ca aceea si nu va avé nici unu resultatu bunu. Sedamu jnan'a acum pana candu multele rane vechi nu voru sangerá eara. Se mergemu intru intielesulu legii la Pesta, acolo tóte le vomu intocmi prietinesce, eara aici numai catu vomu renoi scene scandalóse din dilele lui Basta, Mihaiu, séu póte din ale lui G. Rákoczy I. et II. Ceea ce s'a intemplatú se mai póte vindecá, ceea ce se mai póte intemplá le scie numai Dumnedieu. Se nu credeti ca victori'a vóstra va fi traitóre in contra nóstra, eara déca victori'a vóstra va fi numai pe unu timpu, atunci pentru esitulu lucrurilor póte fi ca si pe noi va veni o amara parere de reu, dieu inse si asupra vóstra.

Subscrisu: Székely.

Acestu articulu are o singura calitate buna, care inse e de fórté mare pretiu, ca adica scriitorulu aceluia nu vinde piscia in sacu; bine, reu, adeveru, minciuni, da tóte pe faciá. Vedi asia, ce mai atata fatiaria fariseiesca. Se ne spunemu verde, care ce avemu unulu in contra altuia, ca asia e sperantia ca ne vomu intielege si impacá multu mai curendu. De unu anu intregu magiario-secuii aveau instructiune strinsa dela Pesta si dela emigratiune, cá pe catu numai se póte se crutie pe romani, si anume se nu le faca mustri pentru anulu 1848. Acést'a fú o mesura gresita. Celu care cunósce inim'a omenésca in fundulu ei, nu'i va da dreptate la acést'a. Nu trebuie se ne insielamu unii pe altii. — Secuiulu nostru din P. Hirnök se feresce de a insielá, intr'aceea elu se insielá greu intr'unu punctu: Elu crede adica cumca déca nu va mai fi dieta in Transilvania, ci va fi numai in Pesta, natiunile din Ardealu nu'si voru mai face mustri unele altora. Tocma din contra: chiama pe acestea popóra ori unde pe faci'a pamentulu, la Pesta, Viena, Paris, Turinu, Londonu, ca ele usiorare sufletulu nu voru aflá, pana candu nu'si voru versá totu amarulu sufletulu in audiulu lumii intregi. Celu putinu romanii suntú prea determinati a o face aceast'a ori si unde, la cea dintaiu ocasiune ce li se va da in dieta. Numai asia si nu altufelu se póte sperá o esire din acést'a stare de asteptare torturatóre.

G. B.

*) Bravo! Ce mai arma cu doue taisie! Ci apropo! Dupa ce ungrui in diet'a din a. 1848 incoltisera cam reu pe sasi, acestia publica a computulu fondulu lorú, din care se vediú, ca natiunea sasésca avea pe atunci numai in restantii de interese pe la boerii cei mari ungrui si secui preste 36 mii fl. m. c.! Óre catu erá capitalulu impartitu pe la boerii magiari? Peste acestea sasiu au avutu totudeauna si fond uri secrete.

Nota Trad.

**) Adica senatori aru fi ei de voia de nevoia patru, ci intrebaré e alt'a: Unde stau recursele romaniloru? Nota Trad.

Реципъль оъоескъ 24. Авгвотъ 1861.

Астъзи с'аъ реотазратъ маѣстратъль де аѣи prin пѣраита-теа вогъридоръ, шѣ дѣн ачеа казозъ фѣндъ маѣоритатеа локъиторѣдоръ сасѣ де оѣне съ дѣделеде, къ тоѣи сенаторѣи сѣнтъ сасѣ. Чѣне аръ фѣи крѣзътъ деспре Сасреѣиненѣ, къ еѣи цѣпѣндъсе де комѣтатъль Търдеѣи воръ фѣи ашеа де чѣркѣтсепекѣи шѣи прѣденѣи, ка къ зпъ окѣс се кокетезе ла арт. 16. алъ леѣеѣи електорале дѣн Дѣгарѣи, дѣн пѣнкѣтъ де ведере, къ'ѣи маѣи либералъ декътъ пѣнкѣтеле регѣлатѣе, еаръ къ чѣлалатъ окѣс ла Sachsenland дѣн Сѣзѣи, дорѣндъ а се зпѣи къ ачелашѣи. Апоѣи Дѣмне фѣереште, ка съ воѣескъ дѣншѣи фѣа-ѣъ къ маѣиарѣи а шѣи деспре сенатъль имперѣалъ, шѣи тогъшѣи аъ трѣшѣисъ зна денътаѣионе ла Вѣена, ка съ есоперезе тогъла ер-таре а зпѣи даторѣи де дозъ оште мѣи фѣорѣи.

Дѣн партеа озперѣоръ а комѣтатъль Търдеѣи дѣнкъ пѣи потемъ скрѣе чева дѣпѣкѣрѣторѣи, къчѣи, де къндъ не афѣлтъ не теренъ конѣтѣиѣионалъ с'аъ маѣи бѣне зѣсъ анархѣкъ, декъргъ лѣкѣрѣиле маѣи пѣѣиѣндъ декътъ рѣъ, дѣн казъ къ Домнѣи амплѣоѣѣи комѣтатенѣи маѣи алесъ чеѣи сѣбалтернѣи, прекъм сѣзѣжзѣи, ка óменѣи фѣръ шѣиѣнѣъ шѣи къпозѣиѣнѣъ де леѣи, факъ чѣле маѣи неаззѣте авѣсѣрѣи дѣпъ към ле таѣе prin капъль лоръ чѣлъ дѣнпепатъ; — даръ нѣи къ потъ алѣтѣинтрепенеа фѣаѣе, дѣпъ че домнѣадоръ пѣи сѣнтъ алешѣи де по-поръ, нѣи де зпъ комѣтетъ, каре ар потеа къ дрептате репре-сента комѣтатъль, чѣи сѣнтъ óрвеле крѣѣѣрѣи але комѣтетъль комѣ-татенѣи дѣн апъль 1848, каре дѣн адънареа дѣн Търда редѣнтре-ѣиѣндъсе не сѣне, аъ асепатъ дѣн корпъль съъ чѣлъ илегалъ шѣи врео къѣѣва романѣи, дѣнтре карѣи се афѣл шѣи D. Ioane Рѣоз, не дѣпъ тóте къ D. комѣте озпрѣшъ in зѣтѣма адънаре маркаль цѣпѣтъ дѣн Търда а воѣтъ а'ѣи дѣисъта дрептъль де ворѣѣре (vezѣ Gazeta Nr. 53). Ачестъ комѣтетъ апоѣи алегѣндъшѣи амплѣоѣѣи дѣпъ плакъль съъ, пóте чѣнеба аштепта дѣла еѣи алѣтъ чева декътъ рѣъ? Ласъ къ чѣи маѣи мѣлѣи аъ опрѣтъ комъпелоръ пѣлѣтѣреа конѣтѣи-ѣиѣнеѣи шѣи акъм ва съ еасъ асѣпра комъпелоръ ексеѣзѣиѣне. Зпъ Домнѣ сѣзѣжзде, апъме Б. А., фолосѣндъсе адесеорѣи дѣн казоз о-фѣиѣосе де дрептъль пѣмнъльѣи, пенъзѣндъ дѣн зна казъс чѣвѣлъ а есопера дѣнтре дозъ пѣрѣѣи зна паче де дѣмнѣалѣи дѣктатъ, аъ трак-татъ не инъзоатъ къ палѣтъ неогѣ окѣ към се каде шѣи апоѣи ла ар-рѣпкатъ дѣн арестъ, апоѣи D. жѣде примарѣи В. Ф. фѣкъндъѣосе prin маѣика вѣзѣтъль аотъфѣлѣс де фѣпѣтъ къпоскътъ, фѣръ де дѣвестѣгѣреа каз-сеѣи пѣмѣи дѣпъ дѣфортареа D. сѣзѣжзде, нѣи къ аъ фѣкътъ дѣн ре-солѣѣиѣнеа оа поменѣре деспре вѣтаѣъ, ма дѣнкъ вѣзѣтъль аъ дѣ-вѣзѣтъль оъ рóѣе не D. сѣзѣжзде де ертаре. Астъфѣлѣс де пѣлѣѣѣрѣи с'ар потеа маѣи мѣлѣе дѣпреѣѣстра, даръ воѣтъ астъдатъ а' крѣѣѣа остенеала опоратъль пострѣ пѣзѣлѣкъ. — Дѣн 10. Септемре а. к. ва съ цѣе комѣтетъль комѣтатенѣи дѣн Реѣиѣпъль сѣсескъ зна адъ-наре пенѣтръ плата амплѣоѣѣиоръ, позъ дѣнсъ не плаче а крѣде, къ рошънѣи ла аотъфѣлѣс де амплѣоѣѣи окрѣоѣѣи н'ор съ ле деа платъ. Деспре ресѣлатъ ла тѣмпъль съъ.

Маѣи мѣлѣи рошънѣи.

Continuare din art. din Marmatia.

Semnu de viétia e acolo, unde la o provocatiune se misca ani- mile spre a imbratiosia causele nationale — unde atingi viulu, nu e cu putintia a nu scorni miscare. Constituinduse consistoriulu subalternu Marmatianu in siedinti'a din 26. Iuniu a. c. intre multe alte cele s'au luatú in cercetare si causele nepasarei clerulu si inteligintiei romane marmatiane de a imbratiosia si partini interesele nationale, de a cultiva limb'a si literatur'a, si cunoscutia cumca aceea vine parte din recela de altumintrea inocente, parte din lenea de a prenumerá la organele publicitatii, a procurá carti folosi óre si a le ceti, — s'a demarginitu, cá pentru Marmatia cu puteri unite, prin sume datoriaminte conferinde se se redice o bibliotheca din carti mai alesu romane de tóta plas'a insusi si din Principate castigande; — apoi la „Amiculu scólei“ incependu dela a. 1862 se prenumere tóta cass'a besericeei matre, remanendu proprietatea besericeei, la „Gazet'a séu Telegrafu“ fiacare D. preotu cu invetiatoriulu dinpreuna. — Si asia déca vomu ceti cu totii, amú sperantia firma, ca causele nationale pe viitoriu de totulu cu alti ochi se voruprivi, si mai multu nu vomu fi unéla in manile strainiloru; apoi numai din Gazete potemu fi informati despre starea causei si a culturei nationale. —

In articulu „Impregiurariloru dinMarmatia Nr. 44 alu Gazetei din a. c. amú facutu amintire de unu recursu susternutu Maiestatii Sale c. regesci pentru donarea unoi fundu pe partea institutulu preparandialu romanu din piati'a Sigethului, — acuma sum in stare de a poté incunosointia on. publicu, ca acela prin prea bunulu nostru monarchu pentru eternu e resignatu gratis deadreptulu numai romaniloru cu clausula, cá acela nici candu se serbésca spre altu ceva scopu, decatu numai de institutu preparandialu. — Cine nu vede in acést'a fapta o nemarginita amóre si iubire ferbinte a Imperatoriulu catra romani?! Cine e acela, carele pentru acést'a fapta nu se simte a fi totudeauna recunoscatoriu si multiamitoriú?! — Intru adeveru din neamu in neamu se va vesti aceea nepotiloru si stranepotiloru nostri; — monu-

mentulu subvenirei redicatu inimile n6stre in eternu va strigá in lumea larga ac6sta maritim6sa donatiune. — Cu dobandirea dara a acestui f6ndu de ajungerea dorintieloru n6stre, a vedé odata calea dezvoltarei deschisa — cu mii si mii de pasi suntemu mai apr6pe, cu atatu mai vertosu, ca la capitalulu in numerulu Gazetei mai susu atinsu actú se adauge si trupin'a capitalulu din 35 mii fl. m. c. statatoriu, conflatu din arenda apeloru minerale vulgo numite „Suliguli“ dela Visieu de susu, a carora anuala arenda si de presentu da pe anu 1200 fl. v. a. —

Intre celealalte pe la noi la Marosieni din gura in gura ambla si obiectulu unei episcopii noue redicande la Baia mare in comitatulu Satumarelui. Pentru efeptuirea unei cointielegeri fratiesci in privinti'a aceleia sub presidiulu S. D. Ioane Iurca substitutulu v. comite primariu alu comitatulu — carele de interesele n6stre natiunale si de starea n6stra politica cá unu bravu romanu in mare mesura se interesédia, — in 25. Iuniu a. c. la casa comitatulu s'a tienu o conferintia, intru care dupa o scurta desbatere s'a demarginitu, ca din obtutulu ideei la romanii din Ungaria de dieci de ani pastrate si p6torea metiveloru care pe lunga acea militéza, se se céra dela Maiestate aplacidarea si fundarea unui nou episcopatu romanu in Baia mare, in locu pentru noi mai apr6pe de totulu centralu — hotaranduse deodata si indreptarea adreseloru de multiamire si recun6scere — una catra supremulu comite Iosifu Manu pentru realisarea institutulu preparandialu, si esoperarea fundulu; alta catra D. consiliariu Gavriile Mihály pentru aperarea causeloru n6stre natiunale la casa de josu a dietei. Dara dupa ce implinirea acestora se amaná — pentru ducerea loru in efeptuire, ale da viétia in 18. Iuliu a. c. sub presidiulu R. D. Mihailu Pavelu, vicariulu Marmatianu, in comun'a Stramturai s'a tienu alta conferintia, la care atatu din cleru, catu si din secularii cei mai influintatori toti au fostu chiamati, in care ce s'au desbatutu si demarginitu on. publicu din urmat6rele va vedé.

a) Latienduse prin foile n6stre idea unui congressu natiunалу, de alta parte prin fratii nostrii Satumareni fiindu si provocati, cá pentru esoperarea aplacidarei acelu congressu catra membrii deputati din Ardealu si Ungaria se adogemu si noi individi reprezentatori ai poporulu romanu din Marmatia — dupa o scurta desbatere — cá tandem pentru finalulu scopu alu dorintieloru n6stre se ne cointielegemu — de t6ta conferintia s'a recunoscutu lips'a de a tiené unu congressu, in care dreptele n6stre pretensiuni se se formuledie si referintiele n6stre catra natiunile colocit6re mai alesu magiara se se demarginéscu, si s'a decisu alegerea deputatiloru.

b) De reprezentanti ai romaniloru din Marmatia s'au alesu D. C. Gavriile Mihály si deputatu la dieta, Vasiliu Karacsonyi protopopulu Izei, Vasiliu Mihalca protopopulu Visieului si Vasiliu Iurca onorariulu notariu alu comitatulu, pe lunga acea insarcinare, ca coadunanduse cu deputatii romani din Transilvania, Banatu, Aradu, Biharea si Satumare tramisi in causa natiunale, se recurga la Maiestatea Sa si selucere t6te cele lucrande pentru dobandirea licentiei de a se tiené unu congressu natiunалу alu intregel romanime de sub scutulu monarchiei austriace.

c) Sa statoritu, cá in recursulu pentru dobandirea unui episcopatu nou susternundu, se se puna alternativa, cá decumva adeca unu nou episcopatu din causa impregiurariloru nu s'aru poté aplacidá, se se céra strapunerea scaunulu episcopescu dela Gherla la Baia mare. Recursele in acestu obiectu facute deputatiunea Marmatiana apoi le va susterne Maiestatii Sale — o copia inaltei cancelarie de curte, alt'a inaltilu consiliu locutiitoriu dela Buda si pentru ajungerea acestui scopu va starui si folosi t6te cele putintiose.

d) In privinti'a vicariatulu romanu din Marmatia si resignateloru parochii prin ordinariatulu Muncacianu, carele neincetatu suntu obiectulu dorintieloru n6stre, s'a demarginitu si deodata deputatiunea Marmatiana insarcinatu, cá se rescie starea vicariatulu si incatu a fi cu pulintia se lucre pentru recun6scerea acestuia de vicariatu curatu pentru romanii Marmatiani in intielesulu diplomei reginei si imperatesei Maria Theresia fundatu, mai incolo se faca pasii cei de lipsa la t6te locurile si ocaruirile mai inalte pentru esoporarea parochiei Szigethului si celoralalte neresignate din dieces'a Muncaciulu si incorporarea loru la dieces'a Gherlei.

e) Aducunduse inainte, cumca nu numai e lucru salutaru, ci totudeodata si cuviintiosu a fi recunoscatoriu si a da cea mai profunda multiamita Maiestatii Sale pentru donarea fundulu erarialu din Szigeth pe partea institutulu preparandialu — s'a decretatu adornarea unui recursu, a carui inmanuare asemenea va fi dator'a atinsei deputatiuni.

f) Inmanuarea mai susu atinseloru adrese de recunoscintia, catra supremulu comite Iosifu Manu si consiliariulu Gavriile Mihály, amsiderea prin deputatiune se va efeptui.

g) Intielegundu, cumca Illustritatea Sa D. episcopu alu nostru diecesaanu pe partea parochiiloru celoru mai mari la locurile mai inalte a cerutu capelani, care cerere nici pana astadi e efeptuata, pentru

acea mai susu de atatea ori mentionat'a deputatiune se insarcinédia, cá si in obiectulu acesta se faca debuintiosele cercari, si se castige marginit'a convingere.

In urma aceste obiecte asia suntu concrediute mai susu numitiloru Domni, cá dinsi pasindu in interesulu acelora se lucre totu ce va fi salutaru pentru efeptuirea loru, éra dela pasii punendi nemica se nu'i retraga, ci de aceasta inputernicire si in aceste 7 puncte espresa instructiune strinsu se se tienu.

Inchieinduse conferintia neamu intorsu la refocilarea debilitate-loru poteri, candu pe lunga cantarea „Destéptate romane“ si altoru versuri insufletit6re — fiacare emulá cu distinsé toate a redicá barbati natiunei, ale dá recunoscintia pentru neobositulu zelu si fatigieles puse pe altariulu natiunei spre ai castigá unu venitoriu mai suridietoriu si mai prosperatoriu, precum: Escelentiloru Sale contelui Alesandru Sterca Siuluti si b. Siaguna, episcopulu Gherlei Ioane Alexi, virtuosulu barbatu romanu Andreiu de Mocioni, amatulu natiunei G. Baritiu — lui Gozsdu, Babes, Vladu si Mihály si altoru si altoru. — In fine me rogu cu poetulu:

Prépotinte D6mne! cautu dar' la noi
Scapa si ne salva, sante! din nevoi,
Cá se reinvie, cá se infloréscu
In sciintie, arte, ginteá romanéscu!

УНГАРИА. Пест а. Комитатлэ пестанэ хотэж, кшкэ ординэчэнеа пентрэ опререа шединелорэ комисиэнеи (вези Nr. тр.) нэ сз ва лза днаинте спре а се ресолва пэпэ че се ва фаче конгрегаэиэнеа цепералэ дн 30 Септембре.

Мэдиэстратлэ пестанэ, каре днкэ аэ примитэ асемenea протестэ, днкэ ва фи спондатэ дела седингеле сале. Ординэчэнеа дн кавса ачэаста дела Маиестате прип канчеларилэ саэ ши трэ-мисэ дн жосэ. Графэ Каролэ Ладислаэ фэ кизматэ ла Виена пентрэ консылате. — Чееа че овсервасемэ дн зилеле трекэте деопре репитенца комисиэнилорэ комитатенсе де а нэ се авате дела ципереа лецилорэ дин 1848, дши ва асла негрешитэ компровареа са, пентрэкэ дэпэ есемпалэ комитатлэ пестанэ ворэ зрма негрешитэ ши челеалате комитате, а'ши континза политика дичепэте ши зрмареа ва фи кэ се ворэ дензми комисарэ рецешти дн канлэ комитателорэ, еарэ ачестеа сз ворэ днпотриви пэпэ знде ши кэм ворэ потэ; маэ днколо штие Дэмнезэе че ва фи, де ачэа при-тэпэре!

Жэрнале де Унгариеэ днкэ 'ши континэзэ лэвта апэрэндэ ши а-прэвэндэ лэкрэриле диетеэ десэжэте дн контра идеэ централь-т6ре а минисэриэлэ де статэ ши дн контра сенатлэ империялэ; еарэ фачэ кэ националитэциле ёсэ „Hirn6k“ кэ зпэ артиклэ фэл-тинантэ, дн каре днпэте днфэрикошатэ комисиэнеи, каре фэжэсе кончесэциле кэпоскэте, кэ т6те кэ ачелеа нэ потэ шэлуэти пе ниэи о наэиэне; е дестэжэ а помени дин нэмитэжэ артиклэ нэ-маэ атэга. кэ националитэти магяри сёж спэриатэ де ачелеа кон-чесэцили, фииндэжэ нэ се потэ спера, ка диета сз се днвоiéскэ ниэи ла атэга ши арэжэ пе E6tv6s etc. о змэжэ де вэпэзторэ аэ националитэциэ магяре. Ноэи ворэ ведэ дн ф6из атэжэ проiéктлэ комисиэнеи кэжэ ши опинэнеа сенаратэ а депэталорэ ротэни ши пе ворэ конвинце кэ фэраэи магяри ор кэм сёжтэ маэ марэ централь-ти ши декэжэ виенеэи.

Марэжэжэшиениэи маэ арэжэте дн пэвликэ режэноштинца кэ-трэ депэталэ лорэ Г. Михали, каре а апэрэжэ интереселе ротэни-лорэ, пе кэндэ несче репегэци еширэ дн пэвликэ дн „Pesti Naplo“ токма дн сенсэжэ дин контрэ.

„Karpaty Hirn6k“ зпэ жэрналэ ноэ де пе ла Унгарэ ешитэ нэмаэ де врео кэтева лэни дн виёдэ ши каре дн примитэ сёи нэ-мерэ провока черилэ ши ладэжэ, ка сз се факэ ши зпэ еписко-патэ магярэ зпитэ (ка ши маэ лэсене оэ се потэ деонационалиса чеэ че дши пердэжэ лимба) пэвликэ, акэжэ зпэ фепошенэ, каре дн 18. пе ла амэжэ с'арэ фи вэжэжэ пе черис ка о касие де фокэ каре 'ши лэжэ днречэнеа кэтрэ сёввестэ. —

Клэпка еши ла пэвдичитате кэ зпэ фэлэ де манифестаре де мэлуэшире лэи Гаривали, пентрэжэ ачэста провокэ пе причэса Гика дин Истриа, ка сз се пэпэ шэжочит6ре днтрэ а дншэжэ пе ротэни кэ магяриэ, дн каре апоэ се днторче Клэпка ла магяриэ сёи, провокэндэ пе т6те кэте, ка сз се днпаче кэ на-эционалитэциле, дэндэже т6те кончесэциле претинсе ши де лимэжэ, дэжэ порта координэриэ лимелорэ дин Елвэция, кэ алтэфэлэ со периклитэжэ. Фокэ ши скиптеэ арэжэ днэжэ „Hirn6k“ аспра лэи Клэпка, днвиндэжэ, кэ елэ вреа а'ши кэта фав6ре ла стрэини пе контэжэ оториреэ националитэциэ магяре, каре е сжэжэжэ сзвэ-рапэ. — „Independenца белу.“ днкэ рефлэктэ ла манифестэ, кэ Австриа ар фи сз се фолоосэжэ акэжэ де а мэлуэти маэ мэжэжэ пе националитэци, декэжэ кэм факэ зпэжэриэ ши атэжэчэи проспектеле реалиэжэриэ приэципалэи националитэцилорэ с'ар мэри. Клэпка ва да семпалэ дн моментэжэ де аша, зиче жэрн. де Парма, ши кэ

дн Песта, Ценева, Париош ши кiarъ ши дн Виена се афлз комитете местекате дин загърл, кроаци, полони ши молдоромъни ши лъкръ дн сепозлъ ачала. —

Виена, 30. Августъ. Астъзи съ финиръ десватериле ценерале асвпра адресел дн каса депзтадилоръ. М. Штерлинг цинъ о къвптаре днтре алаксе, довединдъ, къ тоте челеа зрмате пъпъ акъм къ Шгария сьнтъ фъкзте не дрептъ ши не баца пръдингел де статъ, конотитационисмъл ва ретънеа неатинсъ ши Шгария ва тревъи съ се плече.

Конферинцеле дн привинца Ардеалъши дьраръ пъпъ дн 26. Августъ, ресзтатъл доръ днкъ п'аъ ажъноъ а фи дефинитивъ, пентрз къ лъителе дин тоте пърциле ознтъ червикосе — къ тоте ачестеа се сперезъ къ ши ачестеа грезтъди се воръ делътвара ши дн скъртъ вомъ фи репрезентади дн диетъ ка национе. — Дпсъ пъпъ азл (27.) пз съ штие ници деспре ченоъ ници деспре локълъ диетей, чи регалистей вомъ къпъта.

Адреса комисионеи дн каса депзтадилоръ оепатъши имп. о'а примитъ немодификатъ. Столка къ полонезии аъ пъръситъ оала невоиндъ а вота. Дн Песта с'а ши тръмисъ комисарис р. Конс. Гомбошъ пентрз комитатъ ши пентрз четатеа Песта Франц Коллер.

Диета Ардеалъши се ва цине дн Сивиз; дн скъртъ се ва ши копвока.

Vidimarea паспортелоръ пентрз Принципате прин дерегзториеле милитарей ва дпчета.

Брашовъ, 6. Септембре. (Штири локале.) Не къндъ дин алте ктвеа цинътърей але патрией пботре днкъ тотъ не маей винъ пълъсорей деспре сечетъ днделънгатъ шистрикъчосъ, ла поей мълъцитъ черъши дн 10 zile дин зрмъ а маей пдоатъ де дозъ ори; прин ачестеа температъра с'а скимвагъ супе вине, еаръ проприетарий де вите корпъте аъ дпченъгъ а опера, къ периколълъ камплетей боле де вите че с'а лъцитъ дн цинътъриле динтре Сивиз ши Сегинора се ва авате дин ачестеа пърци.

Прецъриле въкателоръ днкъ тотъ се маей цинъ сьсх. Астъзи грълхъ фъжмосъ, дпсъ поъ ера 7 фр. еаръ пълъшоилхъ 5 фр. 60 кр., еаръ алте череали аъ маей скъзътхъ чева, дпсъ пз дн пропорционе доритъ. Прецълхъ лентелоръ есте днтре 5 фр. 60 кр. ши 6 фр. стълъжнхъл.

Дн лъмеа комерциалъ штиреа деспре скъдереа лъпей ла Виена динтр'одатъ къ 12 фр. ла тажъ а продъсз о мшкаре фортъ кърисосъ. Е штигъ адикъ, къмкъ лъпа дн пърциле пбостре трече де зпхъ артикълъ принципалъ, прецълхъ къръши аре о дпжъриндъ преа дпсемпъторе пз пъмаей асвпра къръсълхъ монедей, чи ши асвпра зпхъ маре пжмърхъ артикълей де манъжънтъръ. —

Дин штирей привате се афлз, къмкъ ла Виена дн оинълхъ дирекционий фимосъши инститъгъ де кредитъ се десвате днтре въчънеа релативе фортъ сериосъ, дкъкъ филиала дин Брашовъ а ачелъи инститъгъ, каре лъкрезъ аичей де патрз ани къ 1/2 милионъ аре съ'ши дпкъизъ активатеа са, сехъ съ маей ретъпъл не къдъва ани. Пъвлъкълхъ пострз комерциалтхъ причене ка че ар дпсепна о асеменеа ретрацере а филиалей.....

— Гръбимъ а фаче къпоокътхъ опоравилъши пълъкъ къ вииз пълъчере, къмкъ дъпъ штиреа поситивъ приимитъ астъзи, жърналълхъ „Ромънълхъ“ днкъ а къштитатъ дпалта дпвоиндъ агъберълхъ асвтриакъ де а потей днтра ливеръ прин пошта ч. р. дн статърилъ асвстриаче. —

„Ромънълхъ“ есе дн форматъ не хъртитъ Nr. 8. дн фиекаре зи; прецълхъ не апхъ есте 128 леи, сехъ сокотиндъ кътъ ципчи леи ла 1 фюринъ 25 3/5 фюриней. Авонъмънтълхъ се примеште аичей дн Брашовъ ла канчелария фабричей де хъртитъ дела Зернешти дн пиаца страелоръ.

U n i t i *

О фаталъ десвинаре амениндъ де а еръмпе днтре ромъний дин Трансилвания ши дин Ромъния. О пропагандъ инферналъ с'аор-

*) Артиколълхъ ачестеа длхъ репродъченъ дин „Ромънълхъ“ жърналълхъ чехъ маей лъцитъ дн Принципате, фъръ а скимва о юотъ дин елхъ. Он. четиторей се воръ копвинце дин елхъ, къ пз тоци ромъний де динколо сьнтхъ Елиазей сехъ дъшманей ромънилоръ трансилваней, чи чеа маей сълъгосъ парте, супре о неспелъ а пбострз въкърие, а ешитъ ши аколо дпълдътатъ престе интрициле де интересей персоналъ, ши предъисекъ извиреа фърдъсекъ фъръ деосевире, аръгъндъши къ ачестеа матъритатеа чеа доритъ де вървади аи интереселоръ националей. Аша, фрацилоръ, пъмаей днтре мшчей, гоготаней, тикълъши, възпъторей де интереселе комъне фие чиневоръ фи ачелъи ши днтре вравей, жертфиторей, дрепци, националштитей сичерей ши некоръптивилей съ фачетъ деосевирей, ши Домпълхъ попорълоръ ва фи къ пои!!!

Ped.

ганисатъ аичей дн Бъкрешти де инимичий чей недптъкади аи неамълхей ромънеспекъ. Ачестеа пропагандъ лъкресъз дин тоте пхтериле супре а лъци зръ дпвершъпнатъ асвпра фрацилоръ поштри дин Трансилвания. Ацинтеле принципале алхъ пропагандей паре а фи омълхъ чехъ фаталъ алхъ църей ромънешти, Елиаде. Ацинци секъндарей, мълдиме де стипендиаци гречешти, търчешти, немцешти ши ръсешти. Органълхъ пропагандей дн цеаръ есте „Проприетарислхъ Ромънхъ“ еаръ афаръ дин цеаръ зпхъ зиарихъ гречеспекъ.

Калъмния чеа маей инфамъ ши маей одиосъ каре се четеште пре тоате пациниле фие-къръи алхъ „Проприетарислхъ“ есте къ Трансилваний п'ар' фи адевъради крештиней, къ тоци ар' фи зпидей, ши ка зпидей, тоци емисарей аи Папей де ла Рома.

Зпхъ неказъ поате лецитимъ асвпра а доей треей Арделени а дндемпнатъ кiarъ ши пре зпеле дин зиариле челе маей националей, аи критика; дин непорочире, критика ачестеа а фъкхътхъ не мълци а крече къ пз атъгъ съ комвате кълпавилеле кътъ Ардеалълхъ. Зиариле ачестеа, ши штиреа ачелоръ дяволенштитей интрице, свъраръ ши дн Трансилвания. Дн зиариле де престе Карпади, зрмаръ ниште артикле диктате чехъ пъцилхъ днтр'зпхъ топхъ де о маре нееоко-тиндъ.

Че ера акъм маей фиреспекъ декътхъ ка ши инимичий националитъцией ромъне де престе Карпади, съ се фолосекъ де окасивне ши съ сфеле къ пхтере дн фокълхъ discordiei? Есте штигътхъ, къ прекътхъ не окъпъмъ поей де пъцилхъ де дппрецизъриле политиче кiarъ але фрацилоръ поштри дин Трансилвания, пре атъгъ немцией, зпгърий, сасий зрмъреспекъ къ атепционе ши челе маей недпсепнате мшкърей але пбостре дн Принципатеа зпите. Ей вине! авемъ штирей поситиве дин Трансилвания, къ се органисъ ши аколо о пропаганда немцескъ-зпгърескъ-съсескъ. Ацинци ачестей пропаганде, къ проприетарислхъ ромънхъ дн мълпъ, кълътореспекъ дн Трансилвания дин сатъ дн оатъ, четеспекъ сътепилоръ артикълеле скрпече асвпра арделенилоръ, ши ле зикъ: „еатъ че фраци аведей воей дн ромъний дин Цеара ромънеаскъ, ей въ аъ пре воей маей ръей декътхъ пре пъгъпей, ей въ пригонеспекъ, ей въ батъжокъреспекъ пре тоци фъръ де ници о алецере ши кiarъ днтрз але копштиндей; маей адаогъ, къ воерълхъ зпгъръ а фостъ дпцъръ пентрз църаний ромъний дн алъгъраре къ воерълхъ ромънхъ.“ Ачесте инфаме пропаганде сьнтхъ фапте. Ши ачестеа съ факъ астъзи къндъ претъгъндеа дн Европа, фъръция ши кiarъ зпитатеа националъ есте девиса тхъхъроръ попорълоръ!

Асвпра ромънилоръ паре а фи къзътхъ вълстемълхъ ка, кiarъ дн ачестеа епокъ а солидаритъцией национале, съ се афлз оменей мшчей, каре съ казте съ персекъте днтре ей дпши ка инимичий чей маей фърюш.

Зпхъ инимикъ алхъ рецителъи актъале, къ каре се дпгъмплъ съ ворбимъ дн ачестъ обиектъ, не зичеа днтре алтелей: „Ей вине! де къндъ Радъ Негрз а дъскълекатъ дин Трансилвания дн Молдавия, пълъ акъм доей треей аней, арделенией венеа дн цериле ромъне ка а касъ, ши ера примидей прекъмъ се ши къвеней, ка фраци, ши зпхъ арделенихъ кiarъ недптъмъптенитъ (къчи ера ши есте дптъмъптенитъ дела патъръ) ера привитъ маей ромънхъ декътхъ, де есемалъ, зпхъ грекъ кiarъ ши къ патентъ де дптъмъптенире; ши поей еаръши. тречеатъ дн Трансилвания, локълхъ наштерей стръвънилоръ поштри, ши ератъ примидей ка фрацией. Даръ де врео доей треей аней дпкъоче, декъндъ къ рецителе конвенционале, сьнтемъ кондемпнацией де а пз фаче алтъ нимика декътхъ а не деовина дпфрикошатъ: маей къ амъ ажънсъ а авей атътеа партитекъцией индивизи: ръчелала днтре молдовеней ши мългъпей креште пре тоте зива: discordia днтре арделени ши поей дпкъ паре а фи лоцикъ. Нз е департе тимпълхъ къндъ фрателе къ фрате, ши филхъ къ татъ аре съ тръиескъ дн инимичидей недптъкатъ. Ши пентрз тоте ачестеа, домпълхъ меж, терминъ реакционарислхъ тръмъфъндъ, пълъцитъ конвенционий вбостре: съ мъ кречедей, ферициреа тимпърилоръ трекъте а апъсхъ.“ Мъртърпимъ къ елочинца ачестей реакционарис диваче ера съ не копънде, дакъ п'амъ фи обсерватъ дндатъ къмкъ зпълхъ дин мотивеле секретеле але пропагандей органисате асвпра арделенилоръ есте ши ачелъа де а компромите рецителе актъале прин тоте артемеле посивилей дн окий тхъхъроръ ромънилоръ дин тоте пърциле, ши де а провока ши зра арделенилоръ кiarъ асвпра рецителъи актъале дин Принципате сьнтхъ каре воръ зпий сь'и факъ а крече къ аъ дпченъгъ а фи персекътади. (Ва зрма.)

Къръсъриле ла върсъ дн 6. Септемб. к. п. стаъ ашеа:

	Вал. авст. фр. кр.
Галсиней дн еръгешти	6 57
Авгъсъргъ	136 75
Londonъ	137 70
Дппъръмънтълхъ националъ	80 95
Овлъгациле металиче екей де 5 %	67 85
Акцилле вапкълхей	740 —
„ кредитълхей	175 10